

مَشَاءَ اللَّهِ لَا فَوْقَ إِلَّا بِاللَّهِ

بفراش حافظ محمد الدین ایوب سنتر جبران کتب لاهور بازار کشمیری نمبر ۱۱۱۱ مطبع

بانتہام حافظ محمد الدین ایوب سنتر جبران کتب لاهور بازار کشمیری نمبر ۱۱۱۱ مطبع

مَطْعَمُ كَيْ فَاعْلَمْ كَيْدُ
رَبِّهِ مَقْطُوعُ الْأَيُّومِ مَقْطُوعُ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

یا فتاح

بسم الله الرحمن الرحيم

قاعده دریافت قاعده خواندن و بقاعده
و انان قاعده در بار بجزا نوشتن

الف باز روئے یحیی بجزا
دل تو زیادش بود و پذیر
زیادش شود یا دتا از پیش و پس
به پیش محاسب شود و عظمت
سوال و جوابت دهد شهرت
بدر بار بیت که گردی تو گردد
و مقسوم غنی چه رازست فاش
بشتر نج این زور را باخته
تیمتن بدستم دهنده گوی زرم

چو نخواهی تلاش معاش جهان
صفو مصداق یحیی بگیر
پس به نصایت بود و دسترس
ز جمع ست تازیت قسمت
بنشأت آسان بکن ر غنت
چو این قدر بهره دلت کرد گرد
شود تادلت بهره یاب از معاش
چو عزم بتعلیم برداخته
ز چوگان عزم بخورگاه بزم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

<p>حمد و ثنا خدا را وافر زاں پس لغت رسول مکرم باد افضل خدا بر آتش گفت خدا بخش از پے طفلان کرد نصاب ضروری تاملش گر بیند در روئے دانا</p>	<p>خالق رازق و اہب غافر صلی اللہ علیہ وسلم بر اصحاب عظیم نوازش مختصرے بعبارت آسان بتاریخ زمان تاملش آرد یاد اورا بد عار</p>
---	---

باب بیان اجناس عالم

<p>عافر باری بخش والا رسول پیغمبر مرسل بیٹھا ملک فرشتہ پری ہے جن چرخ فلک سپہر آسمان خوشید سچہ راہ چندر دہر عصر روزگار زمانہ منہاک کہد مغارہ غار ہشت سہرک ووزخ رنگ کرودہ کوہ مسافت بندہ</p>	<p>اوسدا کم ہے سرویاں ٹالا شیطان ابلیس فگندہ سیٹھا ہاتف سروش بستان گہن گیتی دیا آفاق جہان افیاء قصہ انیسون مندر زمین زمین بدین نشانہ شعب شیخ جو گرد و غبار ہلاک موت نیز مرگ کوہ روہ دیوار کندہ</p>
--	--

۹۷
سرویاں
حتی الامکان

دشت بیاباں صحرا جنگل
 ریگ ریت خاک ہے میٹی
 چول تہل نشیب جھک
 پشتہ تودہ دگر شبا -
 زار چہر سیل ہے چہل
 بعد تندر چہر دے کاج
 خاک تر کیری آتش بہاہ
 سید سید قریشی قریشی
 بلوچ بلوچ افغان پٹھان
 مساح کاچھو ملایح مہانہ
 پوریا باف کپیر اسفید باف باڈے
 شلخ شماری ترنی بیکار و بکار
 بیکس بیادہ حقیری چہر ا
 نفیرق دچی تحصیل اوٹکاری
 باغیاں آرائیں دہقان جٹ
 جاریہ واہ کینزک بانہی
 بندہ ہی منہ ہے غلام بانہا
 موذن بانیکا آکیش پانی ہارا
 درد و گر تر کہان آہنگ لوار
 چوبان اجڑی شہان ہم
 دیکھا دہ گرد بگرو
 میگر ہتھیار زرگر سارا

بدستہ چہل جنگل ہے جنگل
 کلوج ڈلہ کشد پھٹی
 دھل خلابگل دلا ہے چک
 راست سیدنا کج ہے جباہ
 برقی درخش رنج میوہ پہل
 زوالہ تگرگ گڑا عروسی کج
 دوڑتے ہواں باد ہے واہ
 عرفیا ذات سکاوٹ خوشی
 بھل بھل بدیاں ہے جان
 طبایخ طباحتی طعام کہانہ
 جریب مساحت کچھ دند بہاولی
 جزیرہ پایہ بزان گنہگار
 نزاع خصوصیت مجادلہ جہیرا
 تحصیلدار اوگاڑا کرایہ کش بیار
 بقال موٹاں وکان مٹ
 آکستین گھن محفل ہے ساتھی
 حریا کرڈی کرفش ساہنا
 خٹان تہوریا نداف ہجارا
 بحر دریا عمیق ہے تار
 رمہ اجڑا اندوہ ہے غم
 ماہی گیر ماچھی ترش دُر
 گاؤں جہڑ واخذ کش ہتھیدارا

بادہ فروش کلوار بوزہ گر بینگر
 رنگریز لوگر نیلگر نلار سی
 نعلین دوز موچی سراج سراج
 مزاع راہک کلال کہمیار
 طلاق موڑاش حجام نانی
 مطرب مہنی جنہاگر دھوم
 سوزن سوئی حیات درزی
 قواس کنگر کمان کمان
 فراش فراش صحافت صحافت
 عاجر چوڑ پگر کہندی عاج
 مشجد باز پگر شگام گیر ہم
 طرار کہہ بر دزد ہے چور
 جرعہ باز شرطی سنگ خزانہ
 روپی ڈکی محبت ہم

بیلدار اوڈھیل گر صقلی گر
 جلاوٹھوڑا صیاد شکاری
 تاجر سوداگر محصول ہے باج
 روغن کش تیلی سائیس چرویدار
 باورچی بوچی قصاب قصائی
 روپی کنجری ابوہ ہجوم
 سجات سجات زہ مغزی
 توڑتلی معدن کہان
 شیشہ گروگری گرو صرف
 ساربان حب براز بجان
 راقم محرم نشی دبیر ہم
 نقب سببہ قبر ہے گور
 تاراج لٹ عذر بہانہ
 داد عدل ظلم ستم

باب در بیان حیوانات

براق گھوڑا معراج بنی دا
 شبدیزا بلق خلی بور
 زرخش شمس جنیت ہم
 اسپ فرس نگادر گھوڑا
 سم سنبل بر فعل ہے نال
 اصیل باگہ بشتک پھاڑی

دُلہل مرکب شاہ علی دا
 خنگ سمند گیت ستور
 توسن یکاراں بارگی اوہم
 مورچہ کیڑی مور ککوڑا
 دم پوچہ بال ہے بال
 آچر بندر چریندہ پہاڑی

ریدلہ سرگین پھوسی
 برکتیواں پائہر نوید نوید
 عنبان واک شیتا ورتار
 دیانہ کڑیالہ لجام لجام
 پارہ دم ساخت زین پلان
 دو درندہ دام نخیر شکار
 استرخیر خر ہے گدہ
 شتر اولٹہ زیام مہار
 خر کرہ کہوتا شتر بچہ لوڈا
 خاقہ اروانہ ڈاچی بچہ
 گاؤ میش منجہ مادہ گاؤ گاؤ
 گوزن گوین گور خر گور
 آہوہرن غزال ہر نوڈ
 بز بکری بز بکری بکروڈا
 میش بہیش بچہ لیسلا
 جاموش سنڈھا آتیب رنج
 گوسفند ونبہ نرگاؤ داند
 گرگ ناہر شیر شینہ
 گرگ گینڈا ایل ناہی
 یوز جترا سگ ہے گتا
 بوزنہ باندر خر س ریکھہ
 فوج گتا کیش ہسم

سیر دھندھی گرم ہے کسی
 قربوس کوچ کند کند
 رکاب رکب اقاتلہ سارا
 فتراک کچک نرم ہے رام
 پوری پوزی کرہ ہساں
 ضہیل ہیکار شینہ ہنگار
 عجم گڈ مار و خور سید
 شتر بان جٹ بار ہے بہار
 جباب پھوٹ طغیانی لوڈا
 گو سالا وچا ہرچہ چوچہ
 نازاد عقیمہ سنڈہ وانا نو
 کو نہ پاچہ پاڑا ہار فیا رہے لو
 لاغر دہلہ فریب موڈا
 سود نفع خسارت رتوڈ
 بھر و خور اوصال ہے میل
 تراجل مرکب و تیر ستام رنج
 برہ برہ نیشکر کلب نڈ
 بلنگ چیتا عشق نیہہ
 عماری انباری ہمراہ ساتھی
 خر گوش سیاہ خفتہ ستا
 فازہ اباسی عطیہ بچہ
 شغال گڈ نقش ہے دم

گرا از سوز غمک هم
 نایس و برن ترک گفتار
 سنگ آبی لدر شیر آبی سینار
 سنگ پشت کمی هم کشف
 با ہی مچی ریگ با ہی مشهور
 غوک چغز و دسرطان نی ترو
 موش چوما مایه گر به بلار
 کرت دم اٹواں بار سپ
 وود لوہی باجہ پھول
 مونگیراں گاہر سوسار گوہ
 پشہ پھر مین ہے کہی
 خاریشت چاہا دیوچہ حلیم
 بلخ نگر ہی کرم سپ تاب نڈا

جعل لنڈن خردوک ہم
 قنفذ سیہ کنڈ ا خار
 تمار ننگ باکھیوں شمار
 جانب بہت سوئے طرف
 مار با ہی کو ح گوش خزک کنکور
 کنہ جڑ ہسل ہے جھوڑ
 راسونیل مخ ہے گلا و
 زنبور و پھو گفتار گپ
 دیگ سوی پس ہے جون
 موش وشتی لپس نصل راہ
 کیگ کارا برغ کہی
 کرم کیرا خا مہ قلم
 عنکبوت ڈانور کنجیدہ سلا

باب در لہیات گوید

شیر کیر است دوزخ چھاہ
 شیر دوزخ بہر طفت جھک
 جغ مدانی شیر زن ہم
 فلہ بھلی قیباغ ملائی
 رزغن زرد گھوسیک کہن
 پاچکدستی گوہا و ہیرے

جغرات دی دیم ہے پاہ
 شیر آب لسی پچی غدار ہیک
 شیر دان چابی کاڑیئے کم
 پنر نیر گم کردہ و نجائی
 شیریں مہا چشیدن جھن
 بیشک مینگی چین ابر و تیرہی

باب در اسباب چھاہ

چھاہ کھوہ ریمان مابل

برج صفت و شام گاہل

چاک کہو ہی چیر غینہ پڑائی
 روئے نے لہر سے موج
 کشتی بیڑی سکاں سخاں
 زورق و دہڑی چنگ جہان
 مقود لائے خطبام ہسم
 جامہ غوک چھیل جو بے آؤ
 خلد کتہ یارگا و رشک ترپٹ
 چاہ بزدباں داں کروک لہر
 بونع پنجانی ہم لباد
 قلم لکیرہ اراہ کس
 جرمین و ہیری جرمین کوئی گاہ

گذر بین جسز رہ برائی
 جیش لشکر موکب منو کوٹ فوج
 بادبان سپرہ رایت نشان
 لنگر لنگر کچھ سے سراز
 پابند بہا ہی دام ہم
 دو لایا پا پڑند اسے سبدہ
 جفت جوڑا چرخ لایا
 نیر کا سخن بفرست بہر
 گند کہر تو شہ زرا
 سر سپال بہالہ موم مین
 گردوں گیا ہے گہا

باب در بیان سیاحت راجت

ز راجت رچہ نہایت انگور پی
 ویل آبہوں و سہ خوشہ انگور پی
 تخم افشانی بیج وین تخم زریالی
 چرخ چکلیاں دلو سے بوکا
 چار شاخ ترا نکل راہیل کرانی
 کلوش کوب دلوہر فلاخن کہانی

خوشہ شہا اجڑ مزدوری
 نیمخوردہ لیسجور وہ جو پھی
 خیز تک پہوڑہ جنگ ٹڈالی
 خاسخن ٹوڑا متادی ہوہ
 قلبہ رانی مل وامن دروینہ گدالی
 غراوہ روڑا ایشیاب وٹوانی

باب در بیان سہما ہی علی

فضل ربع بازی جو ہے جو
 گنیم کتب مرثیف سر سوں
 عذر مہرب مسر سڑا

خوشہ چینی و دہ درو لو
 نخود پینا جز دل ار سوں
 یکشیر سپر لکیزل کہیہرا

<p> فصل حریف براری زرت جوار منگ منگ بارش مانہ کاویں سنگنی نیز کال جرت جوار نے جرت کینان شاربغ سواکب خوشہ سٹا برنج چاول شبالی دنان غلہ ان ارزاں چینان </p>	<p> باجہرا باجہرا رسوا خواہ موٹہ موٹہ لوٹیا رواں دھل حاصل خرچ نکال جرت کھان مکانی شکست بہان اسود کالا امیض چٹا تخم بیج بیار آہن زبردست ڈانڈا زبردست ہینال </p>
---	--

باب بقولات

<p> پالیز خرپوزہ زار وارسی پنہ زار و بوار عوزہ پھٹی پنہ کیاہ پنہ دانہ ہوا تگر خیار پانی سر دھار ونگا کدو کدو ترپوزہ ہندو آنہ منوسنگ چھتر سبترہ بخود ملی دالان خورد سونی میتھی شملت ترہ تیزک ہالیہ ترہ ساگ سیر تھوم پیاز ہے بفصل بادینخال داندن باذکیان ہم نیلو فرہیں آب ہے پانی رزوک گاجر شکر قندی مشہور بادیاں سونف دہانی کشنیز </p>	<p> خرپوزہ ٹیڈہ تلف کدو او جاری عوزہ دان ساگلے بہنہ چھٹی کالنگ ٹنگ بگیں تھیو ا بادنگ کھیرا خوب ہے اچھا خطل کور تہاں پتر مردہ کھلانہ اسپاناج پاکب کوچہ سکل برگ پتر دوستی پریت شامترہ پت یا پڑہ بخت بہاگ خرخہ فرخ لونگ گیندنا ہوکل پرب مولی گوٹکوں شلغم دھ کو نذر صرہ ہمایا نی سوری نوری لیب ہے دور کونترہ کیتی سیار دغ نیز </p>
---	--

باب الامسجار

سرو چنار چنار
 زیتون کبوتر کبوتر
 مرغیال نگار آراک جال
 گر لنگی ناگزیر لانه -
 درخت لردان پیل سیتان لیدان
 سبصول شمل وار دستور
 نخل اجمی کنار ہے بهیر
 پدہ بہن صبر کوار
 جالیم جہول نیموں شو
 ز قوم تہو ہر زموک اک
 ترنج کھنری نارخ کھنری
 نیرک آب خیر مایند
 شقیالو آرو انجیر کھار
 پستہ پستہ زرد آلود آلود
 کشش مویز انگور واکہ
 چلو زہ بنجایا سپاتی ناسپاتی

بانی

نارین درخت آنا
 کبیر جند ہر ش ہر ش
 شمشاد چکری چینی حوال
 آبنوس مشہور داناسیان
 سیخ سونا پنجاں کاوب کوٹرا
 آرزو دریک دست ہر پورا
 پیریت ہر بر ہے شہر
 تنبول پان نقش نگار
 زرد درخت انگور مردہ ہوا
 سندیس بوہڑ پوسٹ نارک
 سیب سوامصا در چینی
 خستہ گلدخوک بچہ کند
 توت توت توام چارہ
 بادام بدام آلو آلو
 خوشہ گوشہ گلو آکھ
 ہی ہی خاموش چپاتی

باب در اقسام شری

نگار انجودی توختی بخوان
 جلابی جلیبی کلا قند قند
 تو کلقند زانام گلقد بر
 بو زانام پیل کند شکر دری
 کاندست نے قند ہم نیشکر

نبات ست مصری تو نکودان
 و میدہ تیارہ است ای شہمند
 دگر گز تو قند سیاه را شمر
 تو نام شکر سرخ شکر بری
 تو پالودہ را نام فالودہ ہر

چو اکہست شد غسل نگین
مٹھائی ست شیرینی اخی نامور

دگر نام شکر بود تر نجبین
تو نام میر با میر با میر

باب در بیان اسباب طعمہ

اسباب کی خرابی سے چھدر
ہاوں ہستہ اکہلی موہن مان دن
دیگہ ان کورہ چلہا تنور تنور
فرض دہودہا نان روٹی
میدہ پس رفاق در یک ماہ
سبزہ حصہ آرزہم
قاشق چمچ کفچہ ڈوٹی
کلیہ یا چہ سری پاے
شور یا شور دانا بخورش بوڑ
بخنی بخنی گوشت سرخ پلا
شیر برنج کبرلی مصالح مسالہ
سرخ سرخ کباب بہناں
گوفہ قیمہ سنبوسا سنبوسا
باہو سیرس دلب بہت
دیگچہ دیگر ا جوش او بالا

آرد آبا افزوز سندر
غلہ افشان نمک ہے لون
خمیر عجین مواجہہ حصو ر
گوشت ماس مصنفہ بوٹی
سفرہ کنوری نے ہے کمانہ
سبزہ بہودہ زائرہم
دیک گنی چکیہ چوہی
ٹٹنی دال بیاد آفے
آرد آب آردوا بلذاز چھوڑ
قلیہ سادہ بخور کہیاہ
دوپازہ مشہور قیمہ لوالا
تلخ کوڑا نالیدہ رنان
قرت جرد گہت گرم ہے کوسا
آتش کٹی شیرت شربت
مچھر منقل انگلیسی بچالہ جہالہ

باب در بیان اقربا

مادر پو ماور ہے مانی
چھدر ادا نبیرہ نواسہ پوتیا
جدہ دادی مان در ناہی

خواہر ہمیشہ بہیں راور بہانی
پدر مادر نا نا نبیرہ دوترا
خویش سبکا تا بیٹا زالی

نور احمد علی ترمذی در خفاک را نام لوزینر

پسیر تیر و خستر دھی
 میڈر میڑی انباغ ہے بناج
 نیا نال نال خال ماسی
 عمہ پھوپھی عم اوڈر چاچا
 خسر سوہرا ختوہ سبب
 بادریاں نانکے پدریاں پکے
 نیز نہ بہنو یہ دایا و جوانی
 ہیور ڈیرا خت الزوح نال
 خواہر زادہ بہنیا نیت الابن توڑ
 بزرگ وڈا خور و چھوٹ

پستند رکتہ دختہ رکتی
 ننگہ بیجائی رعیت راج
 خالو ماتھڑ خواہر خور و کھاسی
 عموں پھپھڑ رقاہ ص ناچا
 سہنہ نوہنہ مداد ہے مہس
 متفرق بہکڑے متفق ایکے
 خسر چیاں سہرے سچ دایہ دانی
 آشنا سچا لون شناس سجان
 برادر زادہ بیچا نیت اللہ تری
 بنیم اڈہار یارہ توڑ

باب در بیان ازدواج کوئد

کار خیر دواہہ جیاز داج
 شوہر کہوٹ عروس کووار
 خواستکاری منگیو اعلامت نشانی
 بکچہ دو شیرہ کواری کڑی
 خلع لٹا کاپیں مہر
 حنا مہندی حساب کہیں
 آئینہ امیری شانہ کنگھی
 محل تو تیا سر سر محو میل
 زیناف مکلاوہ سنگچہ جولی
 کد خدا گہرہ دچہ والا باہی نیز
 جماع صحبت بارہ ہارہ سوئی

سیوی درہی سوئی رونق رواج
 سبالہ ایسہنہ محبت پیار
 ولیمہ طعام عروسی ضیافت مہمانی
 رنجیدہ ریشی مطلقہ چھوٹے
 قرینہ بستی بلکہ بشہر
 خانہ گہر وطن ہے دیس
 سرمدہ دان سرمدانی گزشتہ نگہی
 شاید گواہ میاں بچی وکیل
 منکوہ جوئی حجلہ ڈوئی
 خاتون بی بی با تو نیز
 حاملہ کہیں افکانہ افکنہ تردی

ہو ج کچا وہ محل ہسم
سحاب جھڑ باریدہ و بٹھا

نیم انجمن مجلس محفل ہسم
مجاوہ سیکھیاں بازگو نہ ایٹھا

باب در بیان اعضا و اجزا

بدن تن قامت ہے قد
پیشانی متہا نہ رکہ
مردک و سہای ناخنہ ناخنہ
پیشی تک تلوہ خیال
گیسو مینڈی کا جل تروٹی
زبان جلیہ اصرار ہوڈ
قرض او دھار دام ہسم
زخندان کھاڈی ہسم دقن
استخوان ہڈیوست ہسم
ریش داڑھی بگڑ لنگہ
انیشہ فیکہ داسے نیز
کنار بغل آغوش ہسم
پستان بیہ دوآہ بیت
کمر میاں چیل نقال ہنڈ
زہار کھڑی پاجے ہے پیر
کس فرج ریت ہے چون
ابن ولد خلف ہے پیر
خشت سکی پیر ہے ہستی
شیتا لنگ گنا کز لک چہری

روئے منہ چشم آکھ
مڑ گال پیلیاں چٹنی نہ کہو نہ
ابروئے ہر بٹھے موئے وال
زلف چوٹے کار کل چوٹی
دھن دانت لک تھوڈ
عصفولک اندام ہسم
کام تالو گوشیں لک
بروت مچھیاں سبلیت ہسم
چقا کیا رسی حلق سنگہ
گلو گل نامے نسر
کتف موید ہا دوش ہم
سینہ چھاتی شکم پیٹ
شیانہ تنگی پشت کتہ
ناف دہنی آبت کیہر
سیرین بندر معقد کون
حصہ خایہ شاستہ موثر
ران سٹہل ساق منی
زانو گوڈا پاشنہ کہہ ہی

باز و بانه آریخ ارک
 کف تلی دست سته
 حب کبیا راست سجا
 انگشت زانگو پهاهم اهاهم
 انگشت میانه و چوین انگل جان
 زیر میانه دانی بنصر
 ناخن لونه دندان دند
 پنجه زبیره پیا کرده بکی
 دل نان مغرے بهیجا
 بروده محده اندر ان شیمه خیر
 لایش لوتنه کله کوه بری
 پیس چربی سجه مخمکه

سیاه کبھی دیر چرک
 نجبه نجبه حیرے دتہ
 گر سینه بیکها سیر رججا
 سیاه شهادت دوهی دانام
 عربی اندر وسط پیمان
 زیر ترانہ بنصر دانے خضر
 رگ ناز سنده ہے بند
 سیر ز تلی پیمان لکی
 شمش پیرا جگر کلیجا
 شکبه او جھڑی ضرخام سیر
 روجه جوڑی بیکانه اویری
 پشم رول بیاموز سکنه

باب بیان لبوسات

کلاه ٹوپی پگ دستار
 کمر تہ کرتہ پیرا ہن جولا
 پانچ پانچ آستین بولہی
 روم چادر قبا قبا
 جامہ کر پائیں کیر او خستیا
 دستار نہالی نہالین ہم
 بالین سترمانہ بالین ہم
 لحاف سنبو جمل جمل

کمر بند پیکا منجھلا آزار
 طائفہ زمرہ گروہ ٹولا
 گریبان جیب غلہ دان کولہی
 الخالق الخالق خلعت سہراپا
 پاجامہ جرنہ کردہ سکتا
 شطرنجی فلاپی قالین ہم
 گریہ روون نائش ہم
 پرکالہ ریزہ چرک ہے مل

ز رلفت ز رلفت کنجا بکنجا
دلق گندی گلیم سیم
ویا حریر ابریشم نپ

قصب قصب پارخ جواب
کھل دس شمع شمع
پوستیں پوشین بند ارب

باب الطیور

سیرغ گڑھ سیمیا
جرہ جرہ باز بے باز
عقبا عقبا عقاب عقاب
جرخ جرخ پاشین پاشین
بحری بحری غیبو از غن ال
تر متی تر متی عقق جو ہے مار
بال کنبلاٹ پر ہے کینہ
ککب کو بچ طعن سی تلور
آشیانہ آلبہ منقار چنچ
خرو س گڑھ طاق س مور
چوزہ بچہ بیضہ اندھ
کبہ تر کبوتر فاختہ کیرا
صحوہ سرچھ مولا دراج تتر
پای خورگ بستن بین
شیر لقال گڑھ کا شینہ
پتھو تلیر شارک لالی
جو اصل مدہنگ کیلین چوہی
خفاش مرغ عیسیٰ شیب پر

ہدہ در کہاں بکریا آر
شکرہ شکرہ گچہ ہے راز
زراغ کلاغ کان ہے عزاب
بایٹہ بایٹہ کوہی شایہیں
لک لک بعراشیہ بل -
لوم کو حیل ہے خوار
قفیس پنجرہ واغ ہے ونہ
عندلیب بلبل ہزاروشان چنڈہ
اسکند کر ز کوٹہ طاج
باکیاں لکڑی کبک چکوہر
پنچال وٹہ آلبہ آشیانہ
کنجک دشتی مہرا ندر وٹہ
کنجک چڑی چنڈہ ہٹہ
مرغابی مرغابی اشارت شین
کرنی کب ہٹہ پانیاں مینہ
طوطی طوطا غریباں جالی
بط بطک کا یہ چوہیں کوہی
خطاف موش کو چنٹی بشیر

ز غنک کوئل بو تیمار میرا
 بکرت پائوٹو ابا بیل سلا را
 سرخاب چکوا تار جز منگ
 چکاوک کا لکر چے سیرک چاند

کاکبک کا یک سو سار بجے گو میرا
 شتر مرغ شتر مرغ گراں ہے بہارا
 گز دل چپا کی حلقہ قوم سہنگ
 سار س پیادی نے قلم کا نہ

باب الاحبار

ز من شنوای یار قسام سنگ
 بود سیرخ یاقوت لعل عشق
 سفید ست بلور و مرمر رخام
 زمر و زبرجد و فیروزہ ہم
 کپور ست بجاوہ کھر با

کہ گوئم بتو یکبک بد رنگ
 تو خار ابدان سنگ سخت عشق
 محکم آزمائیدہ رز نام
 بود سبز ہر چارای نور چشم
 و گر سنگ را نام آہن رہا

باب معدنیات

نقرہ روپا نیم ہسم
 زیر طلا سونا درست ہے مہر
 ہلکے پیسہ درم نیز
 از زینر قلعی سرب ہے سکا
 مس ترا پاں سیما ب پارہ
 مرجان گلیان مروارید بوبی
 روئیں کٹ روئیں کاجنہا
 گوشتو ارہ بند حلقہ گوش الہ
 ز یور گنیاں حیسائل مار
 خلیج ال نور طوق ہسی
 انگشتانہ چلا دست برنجن چوڑا

کشتور ولایت اقلیم ہسم
 روپیہ روپیہ سیکہ مہر
 عباسی عباسی و مڑی پشیر
 سطر ٹھلا باریک لنگا
 برنج پٹیل ستارا نارہ
 گوہر جوہر نذر منوہنی
 دار الضرب سنگسار مشرق
 دیتہ کلہوڑا حامل طلا کٹھالا
 حلقہ بینی نبتہ آرزو آب پار
 انگشتی مندری عصیدہ ہسی
 بلا جری سبندہ پیل بنوہ جوہرا

سیرہ کبریا سیرہ کھوٹا
یارہ کنگن بازو بند بازو بند
قلب کھوٹا چوب سستی سوٹا
دستانہ بریدہ اوچیا بلید

باب نام سال و غیرہ

سبیل ویرینہ یاب مہینہ	سفلہ فروانیہ سفیدہ کیلیان
تالستان بنالہ سموم لوار	حرارت گرمی عرق پگبار
سراہی زمستان سیالہ	دمہ کوئے برف ہے پالا
دشمنہ چنچن کشنہ ایت	دو شنبہ سوار روزمرہ نیت
سینہ منگل چار شنبہ بدوار	پنج شنبہ خمیس ادینہ جمعہ شمار
بابہ اد فخر یگانہ سویل	مغرب شام بیگاہ اویل
روز دینہ شب ہے رات	سحر سحر صبح پر بہات
مہر سحر آفتاب ہسم	قمر خیزر مانتاب ہسم
نالہ پر خسوف چندر گرین	پرویں مڑیا چٹیاں کسو سحرین
ساعت گہری پاس پہر	ہنگام وقت بشیر اور کھیر
ظہر پیش عصر و دیگر	عشا خفتن بابے ہمسر
ضحی چاشت اشراق اشراق	لیکستان ترنگہ اد پاس محارق
ماہ اول محرم ای و لیسر	ماہ دوم بدال تو ماہ صفر
ماہ سوم ربیع الاول دان	ماہ چہارم ربیع الاخر دان
ماہ پنجم جمادی الاول	باتو گوتم اشنو تو ای اکمل
ششتمین شد جمادی الثانی	ہفتمین ماہ راجب دانے
ماہ ہشتم یقین بدان شعبان	نام ماہ نہم بدال رمضان
ماہ نهم و ہم بدان شوال	کہ ترا عید او کیند خوشحال
ماہ دہم ذیقعد ماہ یازدہم	ماہ دواج بود دواز دہم

این بود نامہائے سال تمام | ایادکن و اسلا والا کرام

باب در بیان اسباب کوزہ گراں

کوزہ گر گہوار آوندے تہاں | گل منی اسم ہے نالوں
چرخیک چک گل سرخ گیری | عرو دشمن بدخواہ ویری
حمزہ تنگسی نجم مہ | طغاری پاتری جنس چپ
صحنک پہلی بچیاوہ آوا | چراغ دیوا کوزہ استاوا
فول ڈولے دستہ کڑا | بسوچہ گہری بسوچہ گہرا
ویک کلین کنی گزے لوٹہ | نہنچن خچوتی طبلخ پترو تہہ

باب در بیان اسباب بخاران

بخار تر کہان زہر کو ہاڑا | تیشہ و ہوا کی درشت کراڑا
ہیزم ہیمہ لکڑی چوب کاٹھی | گرد بر سنہاری تراشیدہ ماٹھی
چوب بر رینہ آ رہ کلوتر | چہار پایہ اڈا دو پنجیم ہوتر
زر پنج ہڑتال سبند و سبندور | لاچور دلاچور دشگرف مشہور
عمارت مرمت تعمیر اوساری | دروازہ پوہا روزن باری
حجرہ کوٹھا بام ہے ماڑی | آستیاں و رہاں پیلور مہاری
سقف حمت شہتیر شہتیرہ | ستون تہنبا شگاف ہر چیر
کونیک قصر کلخ محفل | رواق چھج چکر و جل
خشک چکا چونہ گنج | لکھل لیسناسیشہ بچ
تختہ پہا لار زبان پوڑ سانگ | پایہ پوڑی کام پلاٹنگ
دیوار کتبہ وہ گلہ مالہ گر مالہ | طاقی جالہ نادواں پر مالہ
صحن انگن سہرائی حویلی | دہلیز دیوڑھی یار ہے بیل
جسیر پل مسجد مسیت | مزلہ پاخانہ پلید پلست

رباط مہمان خانہ گرمایہ حمام غرفہ بالا خانہ تہ خانہ بہورا دریچہ طاقچہ شمشیر تابداں قفل جنڈرا حلقہ گنڈا نئے بند کراڑ بوریہ بڈا	نرخانہ گریڈہ جائے مقام ایوان صفہ منبت بہورا کلید کنجی برنیا جواں پرہ بجا گنڈہ ہے کہنڈا جنس بند بردا بزرگ وڈا
--	--

باب در اسباب فندگان

چرخہ چرکھا پلک پونی دوک تر کلا دوکداں پچی باغندہ گوہرا گردک لہٹہ میں سلائی گرگزین ابرن ریسمان ستر تیزہ تکیاں باقندہ پاوی بافتہ بنیان منج کوب منگی رسن ربا تنہ تانی مشطوط اوہ لکھا بوج پانی چریان چاہ پاکھال قرقرہ سنک تانیرہ نلی	شورہ تاوری سنگین سدونی رچک چمڑی سیک پچی رسیدہ کتیا سفال بگ چٹ کلاوہ آبی تاخن گیر نہرین تیزہ ریسمان وینڈ لاسرہ کتیا درسہ گز شیندہ سُنیاں سیراب پتلا تیرہ تبا یو دیسٹا دوہ مہتا دست افشار کچن باکونال بکرا اور آمیتہ رہی
---	---

باب در میان کا دران

گادڑ چڑھو یا اشنجار کہتا بازو مائیں روونگ مجیشہ سفید بگا کبوتر ہے نیلا سرخ رتا سید ہے کالا سگاہن کبھی زانک کاہی	صباون صباون اوکھا دیشوار نقش چاہ چہیت چہیت سبز ساوا زور ہے پیلا زنک دن فراہم سمبالا عظیم امن بوہ چوں چتر اگاہی
---	--

صنچ چہرہ کلف مذا یہ رہج پشکری شب یانی ہم مدق منگی جامہ کوب کپوڑ دیماج سکتا زیدہ رنگیا	چرب میل مرتبہ ہے پایہ معصفر پنوار می لقم و قلم کند می گروہ ہیا آیا بوڑ الو آلو خواستہ منگیا
--	--

باب در اسباب جدا دال

کودہ چلہا جدا دلو ہار سویان ہوا نیان سرین متفع کہلان مارشہ زہور آمین لو ہا پو لا و ہے رک دیگ کا دز ان تاوڑی تاب تو استرہ استرہ کشیاں کڑا ہی پیل کی کھنڈ و ہج لا نشتیر شتر نیشس کو گپ	انگشت کو لا انگرا انگار پنگ ستہورہ سندان ہرن یاقم سپاہ شادی ہسرور سبیل ہے کہستی شیت یک کفگیر کڑھی سخاس تر و ا کاز مقراض گنجایش سیانی ویاس دانہزی زکال کولا فرانج موکلا سوڈا تنگ
---	--

باب در بیان اسباب کفشکان

کفشگر موچی چرم دوزہ آر نعلین پامزار راحت پا جتی پا نیکیا یہ پیادا موزہ موزہ پنجہ چنبہ کا سمونے وال مشراک شنی دوال دویری ایریق چھاگل مشکیزہ کوندا چرم نیم ا و ہشی	لشکورہ ربی صید تیکار کفش کویش حق الارض حتی افطار روزہ چوڑ صوم روزہ بلغار بلغار لا کہہ آل ایناں کہکڑی بدرہ بدری ستان آمانہ نگوان اموندا قنطار خیک بستہ بدی
--	---

باب در بیان مرا میر

۱۰
۶
۳
۲
۱
۰

نقارہ نقارہ وزین ہے قول
 نانی ترکی تہی کرنا کرنا
 ناقوس نالو پہو کا دم
 ڈھک ڈھوکا منڈل مل
 چنگ چنگ بریشم تار
 زخمہ ناخنہ ہم مضراب
 کیا نچہ کیا نچہ لارا دوال
 قوال کلا نوت نار ہے رود
 وجد حالت بدم پہو ک
 سجا وزو کراں لوزا آواز
 طشت تہاں جام کٹورا

کوس دیامہ ویل ڈھول
 طبل طبل سبنا سبنا
 بوق سبنا خسیرہ ہم
 بریط بوط بوج سر منڈل
 طنبور طنبورہ راستار ستار
 بین بین رباب رباب
 رنگولہ شہنگر و جہر س گہریال
 نغمہ زمزمہ دستاں سرود
 خوش فریاد فغاں ہے کوک
 نے وچیلی ارغوان لومی ساز
 جلاجل جہنیہ حرس ہیکورا

باب ویریاں محسّال

خیمہ تینو ہم خسیر گاہ
 تاخیر ڈھل درنگ ہم
 برجاس نشانی ہم آماج
 ندیم دستور وزیر روزی نصب
 غماز چغل خور کوکب تارا
 گنج کوکبی در لولو موتی
 سرنگ کو تو ال کو فکی تہک
 خندق کہانی معافی چوٹ
 نگارہ نگارہ تیر ہے تیر
 بترہ نقارہ نویت پنب

خسرو بادشاہ مرتبہ جاہ
 سریر تخت اورنگ ہم
 دیہم اکلیل افسر تاج
 ایوای دربان چاوش نقیب
 لیساول جسون خفیہ نگار ہکارا
 پیلان مہادت سبکان کوئی
 زندان قید حبس ڈھک
 قلعہ در حصار ہے کوٹ
 برج برج فصیل صیفر
 صدمہ و ہیک زہر لہنب

ناوک ناوک خندک خندک
 خنجر کشار اذان ہر باغ
 زخم جراحیت پٹ پٹ ریش ہم
 غارت نہیں لٹ نیما تیر
 غریبیت مندر تعویذ پہل
 و خصل گلبہ خاشاک ہم
 بل وریام دیس ہر ہم
 گزیر گزیر مہر ہم ہلہم
 حقیقت چلتا برہنہ نیگا
 پر دل بہادر دلاور ہم
 تیر تیر بیکان ہے پہل
 توپ توپ خیل ٹوٹا
 کراہیہ بہاڑ اجاسوس خارو
 بر خاشاک خب نیز قتال
 مہر کہ مصافحہ ہو گیا مدان
 جو جو جفا ظلم سید ادا ہم

نند به کار کارزار جنگ
 بر خشم بهین نیزه سانگ
 و غیبه و گشتن شهاب کیش
 علم چندا بواست نیز
 مقصره تار یانه چاک جل جل
 نیم هر اسب در پاک هم
 تیغ تلوار شمشیر هم
 کار و کابی سپاهور هم
 جوشن زره قزاق نگاه
 خود خول مغیر هم
 ناخ نیزه میان هر پهل
 تفنگ توپک بندر گولا
 سوخته کهور باروت دارو
 سلاح بهیارسیر دال
 بتور شجاعت بهادری نفسان
 یورش چاه لش جولان طراهم

باب در بیان مشهورات

ناقصه نایا جمال یا نهی
روغن بویا نهیل غنیر
قرنفل لونک زر بناد کجور
مشکک متهم سیند چرمل
نیک شور کار و پر ویرن بودن

مشک کستوری زیاد مانند سی
 کلاب کلاب عطر عطر
 عود و هوپ کافور کافور
 صندل چین جوز بوزیا جفیل
 مشک سمسید هولون

آبلہ آبلہ بلیلہ ہریٹ
گوگر و گندکت الیوزہ ہنگ
فعل سیاہ مریاں فوغل سیاہی
قافلہ الاچی زنجیل سندہ
زیرہ جیرہ قسط کہتہ
مایہ موری ریا لہا
ارزاں سیتا گراں باگہا

بلیلہ بیٹرا در دہے ہریٹ
رزو چوب ہلدی چونگ
بلیلہ دما ز پیل دراز دوش پاری
اجمود جواہر نقاب کشینہ
تر بدہے تروی دست ہے تہہ
دربان دار و خفہ بہاہ
سہم حصہ بخش بہا نگاہ

باب در امراض و اوجاع

سہل پڑوال گلیم پولا
چشمک طبیب بیمار حقیول
سوراندہ با اجول ہینگ
زکام مونہر کناک مروڑ
لال گنگا کڑمڑ چھڑا
کل گنجہ مہرور مرگالہ
زیم پلون وینیل بروڑی
ضیق النفس و کشتی سرفہ لنگ
بیدست تداشل ہے شل
ریگ مثانہ لکڑی سنگ شانہ ہانہ
اروغ ڈکار ہے ڈالکی
رعاف ناس بن اطلاق طلاق
ہنسر نمن کند آوات

برقان پڑوہی میاں ہی پولا
نابینا اندھا موجھا ملول
یکچشم کاہا سہمزا دسینگا
تپ رزہ بکسل تروڑ
کرڈ دور ہنجرہ چنہرا
جدری بریاں آبلہ جہا لا
جانبوب بہاری گلخن آروڑے
ہلکب ٹڈکی منڈ لنگ
شبتان چوکا طارم محل
صدف پی دوات مسواتی
ناسور موسی با دفرنگ ٹاکی
ایفا اواہم یساق
سروص کوڑنا پرمیوہ دہات

باب در بیان نبتا مین

گلستان چمن خیابان ہم
 سیر بڈنا طفل ہے بال
 بستر ن عشبو بہا ہے بل
 بکشت سہیم بود روغن سیاہ تیل
 لالہ خیری یکیک دانے
 غنچہ کلی کنگور زعفران
 ماوہ خمر ہے شراب
 میفروش کلوڑ سرد و ترانہ
 قہوہ قہوہ بخواہ منگ
 مسبت کیوا سیاقی پلاؤ والہ
 تبا کو تبا کو محبت دوست

بوستان باغ گلستان ہم
 گلین بوئے ہم نہال
 سمن یا ہو گل ہے پھل
 صنیراں سہری بسترین اہیل
 گل صد برگ کھٹک دانے
 گل آفتابی سورج مکی جان
 غمیر نرگس درو گلاب
 مصبط میکہ شراب خانہ
 بوزہ بوزہ ہنچ بہنگ
 صراحی صراحی سیاہ پیالہ
 افیون افیم کو کنار پوست

باب در بیان لغات سی

موت مونو ار الیگان ہم
 وہ موضع وستی روسا جٹ
 دروغ گوڑ کا سب کسی
 مہیا تیار آمادہ ہم
 جسم جہہ جہہ نیز
 عیم دریا صادق ہے سچا
 ضغ برہمن برہمن نیز
 رسم ریت موسم رت
 عجم چا چا کار ہے کم
 آغاز شروع ہدایت ہم

ایزد خدا یزدان ہم
 راحت خوشی قتیلہ وٹ
 زناہر جنیو سچہ بسی
 ہنجا راہ جادہ ہم
 رشک ریس جہہ نیز
 تیز تر کہا خام ہے کچا
 مردہ پکھا با وزن نیز
 مخنث ہنچرا صنم ہے بت
 کشمش چک جذب ہم
 ملک و تیار ولایت ہم

بن مہدی بیخ ہے پاؤں
 شکوہ گز شکایت ہم
 سبابت سار کی نوبت دار
 گروہ و اچھلور نہ کز اب گم ہیر
 غل کٹ زنجیر نیل
 بغض کینہ حصہ ہم
 بہرہ بہا نگا حصہ ہم
 باغی سرکش حدوں ہم
 سنگ پتھر حجر نیند
 صومرہ حجرہ مقصورہ ہم
 غماز چغل تمام ہم
 دریوغ کوڑ کذب ہم
 کالا رخت قماش ہم
 خواب نیند رطابت انداز
 قیمت کل زرخ اگہ
 دند غلغلہ سبط ہے ٹہلا
 عہد وعدہ ہم زمانہ
 عقد گرہ گندہ پست ستون
 وار سونی عقوبت عذاب
 بیکل بیکل پیکر ہم
 سجادہ مصلے زاد بیکل
 آرزوم صلح آرزوم جنگ

بیوہ رہنڈر سوز ہے سار
 آغاز شروع ہدایت ہم
 ہنوز سچہ میرے تار
 کردگان چڑا بگڑاں ہیر
 دار و پیر این دامن ویل
 سلک لڑی عقد ہم
 سیر داستان قصہ ہم
 سہل ایان زبون ہم
 بچم تار اختر نیز
 آبادی و ہدی مہورہ ہم
 پیغام سنیہا پیام ہم
 مست کیو مخمور ہم
 مکافات بدلہ پاداش ہم
 ترش کہیا شور ہے کہا را
 نقد روک تو ان سگر
 غلغلہ گدگدایاں گیشد ہلا
 کنارہ گندہ ہی نیز کر آنہ
 عہدہ ذمہ اشک سجون
 زجر تو بخ جنگ ہم عتاب
 اثر و مانگ اثر و رسم
 تامل فکر تھیں انگل
 طلعت چہرہ مہاندرہ گوندہ

ترنده گو بری مرقع نیز
 آگینه شیشه یلام غلامتیک
 صبره منکا رسته دنا شکا
 و اژدوں اموندا نثرند هم
 گریز کینه دین هم
 گوئی گورده چور قمار
 ند بود گنجاره کهل
 انگشت انگل پهلوی پاسا
 منج جهر سده بند
 فلاژر بله لسل بره سوهان
 مزده نوید شارب خوشجری
 خذف تیکری هم سغال
 سورتادی تیر نه خند
 کیا وه لیزم سایه چانو
 گول ابله کسلان زینت سیانا
 مبادله دپه هم تبدیل
 خرطوم سونده ترس دمال
 گردوں گا داهم آسمان
 آشتی علاج هم دمارا
 شست چوندهی سوقاری
 حقه طبله بحر و یله خط کال

آموده حریا مرقع نیز
 رشوت و دپه رخته سوبان خنک
 نیک چکا زشت بهانکا
 برو چادر پرند هم
 جوده جنگل مامون هم
 چوگان وگا عازم تیار
 نخ جیت نتیجه پهل
 خنیم کا و رخته دماسا
 دیرغ دوزه عقده کنده
 دوده گهرانا دوده دموال
 مینا قارور شیشه سرغم تیری
 سالوس بکر سجنه کولوال
 کورسنا شیشه دی هستی لشند
 صبر راند مارکری با نو
 اسیر قیدی دومان خاندان گهرانا
 عزت گوشه زنبیل چهل
 غدیز دپها مندل و مال
 فرطبان بهر واهم قلبتال
 خالیک دوان زینت پارا
 چوب کا بهی اژدهام بهر
 پیمان وعده مشکل محال

بازه مهری شینا سندی
 پشیمان در پندری هم پشیمان
 زنده جیند احمق سادی
 حرف پیر یا مطرح پیاپی
 قدح جام ایایغ پیایله
 کلام مرام مراد پایم هم
 دراز گیسای طویل هم
 عریض موکلام پهن هم
 گمواره ینگما عهد تیز
 اندرز نصیحت پند هم
 قرطاس کاغذ تحفه پند
 دادم همیشه هم شرب
 جنت خلد مینو بست
 اندک کم قلیل بے تهوڑا
 بے پدر چوڑا یتیم هم
 لاف ثباک غنیمت لڑ
 معاش معشیت کفاف گذران
 صید ابرود گوز پده
 دروخ رزه بطمه طایحه چاٹ
 غنی منعم توانگر دو نهند

بازو گال سوداگر علاوہ سزر جو
 سفیر وکیل عیس چوکیدار
 سارق چور ریزن خرامی
 بریشم تہین زبون سیاهی
 جگر بند تپلا مہ تفاتیق لالہ
 جلیہ گہنا پیسرایہ ہم
 مشکفل ضامن کفیل ہم
 گرو گنہ رہن ہم
 جد گوشتش چمڈ نیز
 خصم دشمن زہر ہم
 قرعہ کتبہ ہم بکتاب
 بلوچ نجی زرد وشتاب
 تیکرہ ویر دوارہ ہم کشت
 کمین اموا حلقہ کافہ لولا
 بخیل شوم لیم ہم
 گزاف کور قسط مشہ
 حاجت بہر ہستی ہم وریان
 صورت آوازہ لغیر ہر
 پابیان را کہا بخیر شگالی کہا
 درز تر پوہ تار ہے بند

خواص کور سبوس جہاں
 در طہ گہم کہنہ فقر و تنگہا

پس خوانده تیر بلا غیر پس
 مزه ذوق طعم سب
 سراویل ستهن سلوار هم
 آنگین بنت هم آواز
 پیوسته همواره جاوید همیشه
 لونی لولای کهنه پرانیان
 دیت رنج اجور اجرت مزدوری
 عقور چتا فرزانه سنان
 بزه جرم عصیان گناه
 افزون وافر فراوان نیز
 بیهوشی تھی ہے خالی
 متوراجان اکنون پس
 بی آرمے آہو خطوہ بلا نگ
 پاریساں پر پاریتہ سال پرار
 تنگ پتلا تر پڑ پلان پس
 امین میں باد اسان
 نیرو طاقت توفیق قوت نیز
 بخت مسرت خوشی فحش نیز
 گرد کبڈ ہم پیلو ان
 پیدا ہویدا پدید ظاہر
 داور عالم کو چک چھوٹا
 سفوف پکی راتین نہاری

وسیع مقدور امکان و پس
 کاشا نہ چھکا بقدر جا
 عارض رخسارہ عذار ہم
 سپیم شریک ہم انبار
 حروف کتب نیز پیشہ
 سلاط کند وری مایده کہاناں
 پوریتیر بعد مساعدت دوری
 بل صہا شراب لہا و چمانا
 منفذ سبیل طریق راہ
 انجام فرجام اور گپایان نیز
 جبہ رقی ابوتہ کشالی
 عیب او گن نیز گن
 چوبیس ویلیا ایتی تا نگ
 تنگ شرم نیز عار
 خشک خوش شکر سپاس
 تو توں شہادتیں
 مردمی جوانمزدی مرتہ فوت نیز
 عنایت خلوت مہربانی محبت نیز
 ہم سبق دوری پیشوا الوان
 رانج جنگل بیرون باہر
 نژاد اولہ سمین موٹا
 زکند آزار مسید کہاری

آکھ چونہ نشین مکان
 ہول نہیں سہم ڈر
 شوئے پرش شوئے برہم
 طیلسان چادر مشعل ہم
 ارطفاع محصول خراج ہم
 بیش گہٹہ جب نیز
 عرصہ میدان فضا نیز
 کلیجہ ڈھو ڈھنا ذخیرہ توشہ
 امر و زاج ایک ایچو
 دے کلہ پر پر کلتوں
 کے کیدان کجا کتہ
 بل فلوس پانیز دایک
 ذخیرہ چالہ وجود نہاد
 عتیوہ فریب نیز نادر
 شبنم تریہ لاج تہک
 کوہ کھودا امر و پے رش
 خروہ آبو عیب تباہ خراب
 غدر فریب ریاستہ دہلا
 چادو سحر غریو فریاد
 شان لاندناورا نیز کہک
 ساحل کند ہی ساحت میدان
 ملک سلطان بادشاہ شہر مارہم

خوف ڈر ویرینہ پرانہ
 خشم کاوڑ چشم لشکر
 سرا سر سر سرب تاجی کیرہم
 شعلہ زبانہ جہے کار کرم
 ہرشت طبیعت مزاج ہم
 ہولانغ لہٹ لہب نیز
 حرب بیجا جنگ و غایتز
 زاویہ پیغولہ خلوت گوشہ
 سایہ ہمہ جملہ سراپا سہو
 پس بھوں پیش انگوں
 فرصت ڈول تفاوت و تہ
 طاعت عبادت انتظام تہنگ
 عیال سر آصل نثر اد
 رجا توقع امید صیت ہزار
 سہو نسل خطا جاک
 لشو پریشانی ہم تشویش
 خل سرگ بند و شاپ
 غفران بخش عفو نالہ
 غن گمان از بر یاد
 محاسن لمحہ دائی فائزہ شکر
 زہار البتہ ہم امسان
 کردگار خدا پروردگار ہم

شیوه بطور روش آیین هم
 اثر حدیث خبر نیز
 ایندالم آزار خبر هم
 حجت مبارک میبوی هم
 مکتوبش سز نش لو ملت
 کاروان قافل پیر این جو پیر
 محبت عیار نج هم لقب
 لون رنگ فام هم
 مسک منج راه مذیب هم
 تفریح سیاحت کشت پیر
 پر تو شسته لمع حکم را
 رزق مکرم نیز رنگ
 خازن خراجی کجور هم
 بخیز دانا منیل کامل
 فور شبانی غور دو گمان
 فروغ روشنی غود گدود
 آبرو اوتا که عله سبر دایه
 عکس چکاره هم افش
 قباله مسک شیر غی خط
 جگر گین بلور ریملین هم
 جگر گین فواره پواره
 درین بیایم افسوس

روح تیره تر وین هم
 حجم پنجم دوزخ بنقر نیز
 شکوه عظمت قس هم
 فرخ فرخنده هالیو هم
 حشر محشر رستخیز قیامت
 خزه غالب نیز حشر
 علت زحمت هم سبب
 دماغ مغز مشام هم
 کتاب وستان رسالت هم
 تاوان جی انتقام ویر
 فسق راه پشه خانه چار
 غذا قوت غزا جنگ
 فسق گناه فحور هم
 جزو عقل تمام کامل
 عرض پیا طول لبان
 خورند راضی هم خوشنود
 استر اندرس محل به جائی
 معالقه کلکری قبضه مشبه
 منوال پنج هر روش هم مط
 جبهه ناصب متها جیس هم
 دستگاه دسترس توفیق یار
 تملق خوشا مد نیز لوس

مرز زمین یویم بسم
 لعبت پتلی نقش پیرا
 نفوذ یویم کودک نینگر
 چرب تنه اقصه نیت
 فیروزی فتح طفیر هم
 شمال ابها جنوب لمان
 دوشنه رتوکا شنه هم
 استعدا و قابلیت هم تباری
 کرسی پیرای سطل کتابی
 صرصر جگر پیرا گراه دن
 نیاز عاجزی نیایش نیز
 سبک هولاهم شیب
 رتیب ترصد خشمه اشتامید
 ترس هول سیمار میخ
 تنها اچلا مجر و چهره ا

مقدم آنون قدوم هم
 جمهور تاجی بند و زکند پیرا
 خلف گناه خذره و در
 آن ملک منشی طبعیت
 انسان آدمی بشر هم
 غرب بسج نیت بیکار مکان
 دیروز کلهو کا دینه هم
 اطاعت متابعت ایفا و نادر
 است چکا بلینده عالی
 کوئی ملی نیز بر زن
 تحمل زینت آرایش نیز
 خشک بکرا لودند ادب
 کیواں زحل زهره ناپید
 اذن اجازت خلعت بابا شیخ
 بهت مانی استاده کهر ا

باب و بر بیان فضول از بعضی سال

فصل بالی هست چهار
 بکن حیرت و با که بهار
 جلیده با ژس آنون تابستان
 بند رول اسول کک خن ان دان
 بکیر یوه مانگه زمستان

با تو گویم یادش داد
 در عربی هست ربع ای بار
 در عربی صیف ست ای جان
 در عربی تو خریفش خوان
 در عربی ست ستای انجان

<p>شکر که این موج بر سر آمد باز کشیدیم پاز طوالت وزن ندارد قافیه دارد گر سخنی موزون میگفتم یارب عفو بکن گنهم را</p>	<p>ارزینے خفقت مختصر آمد تا نکشد سر سوت مالالت بیک منافع و افیم دارد کے نعتی افزوں میگفتم پاک بشو خرف سیدیم را</p>
---	--

بخش یان لطافت کرداری
 جرم مصطفی کاتب وقاری

بفضل خدای جل علیه تصنیف مولوی خدا بخش صاحب
 مبتدیان المسبلی به نصاب ضروری تصحیح تمام باختتام رسید